

# Duyusal İşleme Hassasiyeti: Kuramsal Çerçeve ve Derleme Çalışması

Gülbin Şengül-İnal

Nebi Sümer

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Sabancı Üniversitesi

## Özet

Bu çalışmanın amacı Aron ve Aron (1997) tarafından geliştirilen ve son yıllarda özellikle kişilik psikolojisi alanında yaygın olarak çalışılan Duyusal İşleme Hassasiyeti (DİH; sensory processing sensitivity) üzerine yapılan çalışmalarını derlemektir. DİH iç veya dış kaynaklı uyarıcılara karşı aşırı hassas olma durumu olarak tanımlanan kalıtsal bir yetişkin mizaç özelliğidir. Bu yazıda DİH üzerine yapılmış geçmiş çalışmalar sistematik olarak taranmış ve altı alt bölümde derlenen 35 görgül çalışma ışığında konu detaylı olarak ele alınmıştır. Yapılan çalışmalarda DİH'in biyolojik altyapıya dayandığı ve utangaçlık, içekapanıklık ve negatif duygulanım gibi kişilik özellikleriyle yakın ilişkili olduğu görülmüştür. DİH'in stres ve depresyon gibi olumsuz psikolojik değişkenlerle ilişkili bulunması aşırı hassas kişiler için dezavantaj olarak görülse de dış ve iç kaynaklı uyaranlara karşı hızlı farkındalık ve tepkisellik bu kişilik özelliğinin işlevsel yönünü ortaya koymaktadır. Alt başlıklarda özetlenen temel bulgular DİH'in kişilik özelliklerinden olumsuz psikolojik sonuçlara kadar birçok alanda önemli doğurguları olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda ilgili kültürel faktörler ve gelecek çalışmalara ilişkin öneriler de tartışılmıştır.

**Anahtar kelimeler:** Duyusal işleme hassasiyeti, aşırı hassas kişiler, yetişkin mizacı, kişilik

## Abstract

This paper aims to systematically review the current literature on sensory processing sensitivity (SPS), proposed by Aron and Aron (1997), and that has recently been increasingly investigated especially within personality psychology. SPS is a genetically disposed adult temperament trait, which is described as being highly sensitive to internal and external stimulations. In the current review, previous studies on SPS have been thoroughly elaborated with a total of 35 empirical studies in six sub-areas. Reviewed studies have shown that SPS has a biological underpinning and is closely associated with certain personality traits, such as shyness, introversion, and negative affectivity. On the one hand, those with high levels of SPS have a tendency for having negative psychological outcomes, such as stress proneness and depression, which can be seen as a disadvantage. On the other hand, they have rapid awareness and keen reactivity to both external and internal stimuli, which can be considered as a functional aspect of this trait. Overall, findings have demonstrated that SPS has critical implications for a number of personality traits as well as positive and negative psychological outcomes. These implications were discussed considering the potential cultural factors and directions for future research.

**Keywords:** Sensory processing sensitivity, highly sensitive people, adult temperament, personality

**Yazışma Adresi:** Arş. Gör. Gülbin Şengül-İnal, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv. No:1, Çankaya / Ankara

**E-posta:** gulbinsengul@gmail.com

**Gönderim Tarihi:** 01.04.2017

**Kabul Tarihi:** 25.10.2018